

Evaluatie van de implementatiefase van het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen, setting sport

Resultaten proces- en effectevaluatie

Drs. L. Ooms
Dr. C. Veenhof

Bijlage: Judo Bond Nederland (JBN), Judo op school

1.1 Algemeen

Sportbond : Judo Bond Nederland (JBN)

Sportproject : Judo op school

Projectomschrijving (inhoud sportproject):

“Judo op school” is een schoolsportproject dat door de Judo Bond Nederland (JBN) wordt ingezet om kinderen enthousiast te maken voor sport en judo, jiu-jitsu of aikido. Judo is door zijn pedagogische en didactische waarden bij uitstek geschikt om bij kinderen hun motorische achterstand te verkleinen en hen, daarnaast, meer zelfvertrouwen te geven, eigenwaarde te laten ontwikkelen, leren samen te werken en waarden en normen te leren. Een Judo op school project is bovendien in de organisatie en uitvoering eenvoudig en laagdrempelig. Binnen het NASB bood de JBN een tweetal pakketten aan: een binnenschools pakket en een naschools pakket voor alle onderwijsinstellingen.

De judolessen worden door een JBN opgeleide en gekwalificeerde judoleraar gegeven op de onderwijsinstelling of bij de judoclub. Daarmee wordt een hoge mate van kwaliteit gegarandeerd. Om tot een optimale beleving van de sport te komen (judo, jiu-jitsu en aikido) wordt gebruik gemaakt van judomatten en judopakken. Deze worden door de JBN gratis ter beschikking gesteld aan de JBN clubs en docenten.

Judo is tevens geschikt voor kinderen met overgewicht of beperkingen (zowel geestelijk als fysiek). De sportspecifieke waarden waarbij de doelgroep leert omgaan met respect, discipline, samenwerken, regels en fysiek contact sluiten uitermate goed aan bij de zogenaamde “speciale” doelgroepen. “Judo op school” wordt verzorgd binnen het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs, het speciaal onderwijs, het praktijkonderwijs en tijdens naschoolse- en buitenschoolse opvang. Na afloop van de lessenreeks wordt het “Judo op school” project afgerond met een leuke en aansprekende attentie of een diploma. Op deze manier houden de kinderen iets tastbaars over aan de judolessen. Bovendien krijgen ze de mogelijkheid om gratis of tegen een gereduceerd tarief één of meer judoles(sen) bij de lokale judo aanbieder te volgen. Dit om vervolg te geven aan het project en om de doorstroom te bevorderen.

Doelstellingen:

Kinderen van 4-12 jaar en jeugd van 12-18 jaar, die een vorm van onderwijs volgen, kennis laten maken met judo, jiu-jitsu en/of aikido en hen te stimuleren om (meer) te gaan sporten. Daarnaast met behulp van judo, jiu-jitsu en/of aikido, de kinderen zelfvertrouwen geven, eigenwaarde laten ontwikkelen, waarden en normen bij te brengen en motorische achterstanden te verkleinen. Naast het verstevigen van de eigen maatschappelijke positie is ledenwerving één van de doelen voor de clubs.

Doelgroep: Schoolgaande kinderen van 4 tot 12 jaar en schoolgaande jeugd van 12 tot 18 jaar.

Totale duur (start-eind): Dit is afhankelijk van het gekozen lessenpakket. De duur varieert van vier tot acht weken.

Frequentie lessen (aantal lessen per week, totaal aantal lessen): Eén keer per week (totaal vier tot acht lessen).

Duur lessen: De lessen duren een (les)uur. Uiteraard kan dit in overleg met de onderwijsinstelling of gemeente aangepast worden.

Bereik per les/locatie (aantal deelnemers per les/locatie): Dit varieert per pakket. Wanneer de lessen onder schooltijd verzorgd worden krijgen maximaal acht groepen les. Dat komt neer op zo'n 200 leerlingen per school (ongeveer 25 leerlingen per groep). Wanneer de lessen naschools aangeboden worden is het bereik ongeveer 40 leerlingen (ongeveer 20 leerlingen per groep).

Website:

http://www.jbn.nl/verenigingsadviesering/judo+op+school/cDU1511_Judo+op+School.aspx

1.2 Doelstellingen van het sportproject

Doelstellingen in het kader van de implementatiefase van het NASB, setting sport:

- Door een professioneel judoaanbod te realiseren maken minimaal 10.000 kinderen kennis met judo: 2.000 (2008), 3.500 (2009) en 4.500 (2010).
- Van de deelnemende kinderen wordt het aantal inactieven verminderd met 5%.
- Van de deelnemende kinderen maakt minimaal 5% gebruik van het judoaanbod van de club (500 kinderen stromen door naar de georganiseerde sport).
- Het activeren van 675 kinderen (225 inactief > semi-actief, 450 semi-actief > norm-actief).
- Deelname van 96 judoverenigingen: 20 (2008), 33 (2009) en 43 (2010).

Doelstellingen in het kader van de intensiveringsaanvraag van het NASB, setting sport:

Niet van toepassing.

1.3 Procesevaluatie

Hieronder worden de meningen en ervaringen van de geïnterviewden weergegeven:

1.3.1 Algemeen verloop van sportproject

Voor de JBN is het project heel succesvol verlopen. De bond heeft buitengewoon veel kinderen kennis laten maken met judo. Het doel was om 10.000 kinderen kennis te laten maken met judo en uiteindelijk hebben bijna 54.000 kinderen deelgenomen aan de "Judo op school" projecten. Dit is veel meer dan de JBN oorspronkelijk beoogde. Verder heeft

er een landelijke spreiding plaatsgevonden van de projecten. Sommige provincies, zoals Noord-Holland en Limburg, springen er uit qua aantal (en omvang van de) projecten. Dit komt omdat in deze provincies intensief is samengewerkt met provinciale sportraden en/of gemeenten. Daarnaast is het “Judo op school” project op lokaal niveau uitgevoerd door kleinere gemeenten en verenigingen verspreid over heel Nederland, en niet alleen door de clubs in de grote steden. Met een duale aanpak (via overheidsorganisaties enerzijds en verenigingen en judoleraren anderzijds) was het mogelijk om ook kleinere gemeenten te bereiken. Dit in tegenstelling tot het “Meedoen” programma dat zich voornamelijk op een aantal (clubs in de) grote steden richtte. Tenslotte merkt de JBN op dat projecten, waarbij samengewerkt wordt met het onderwijs en overheidsinstanties zoals gemeenten en provincie, een duidelijke aanlooperperiode nodig hebben. De clubs en docenten moet eerst bekend raken met het project en het project moet inbedden. Deze aanlooperperiode is terug te zien in de cijfers. Zo werd er één (pilot)project verzorgd in 2008, stonden er 43 projecten in 2009 op het programma tot 92 projecten in 2010 en 77 in de eerste helft van 2011. De JBN is erg blij met de verlenging van de implementatieperiode tot en met juni 2011, omdat zij hierdoor nog heel veel (extra) kinderen heeft kunnen bereiken.

1.3.2 Bevorderende en belemmerende factoren bij implementatie van het sportproject

De belangrijkste bevorderende factoren die genoemd zijn:

- Het grote netwerk waarvan gebruik is gemaakt: De JBN heeft in het kader van het “Judo op school” project met verschillende partijen samengewerkt en op diverse manieren het project in de markt gezet. Zo is er samengewerkt met gemeenten, provinciale sportraden, commerciële partijen (Schooljudo.nl en Move A-Head) en Special Heroes (een landelijke organisatie die de link legt tussen het speciaal onderwijs en de sport). Daarnaast heeft de JBN via de judoclubs en judoleraren (via de Nederlandse Vereniging voor Jiu-jitsu en Judo Leerkrachten (NVJL)) het project in de markt gezet. Judoclubs en judoleraren konden zo zelf rechtstreeks een aanvraag voor een project indienen.
- De laagdrempeligheid van het “Judo op school” project: De werkwijze rondom de organisatie en uitvoer van een “Judo op school” project op zich is heel eenvoudig en laagdrempelig. Er worden judolessen gegeven tijdens of na schooluren door een judo-leraar, de lessenreeks is makkelijk implementeerbaar en er is alleen een lokaal met matjes nodig. Het kost ook weinig geld en tijd.
- De vindplaats van de doelgroep is heel helder: binnen het onderwijs.
- De communicatie van het project door de JBN zelf en via het NASB: De JBN heeft het project onder de aandacht gebracht via haar eigen kanalen waaronder de eigen website, de digitale JBN nieuwsbrief en de kanalen van de NVJL waaronder hun magazine. Daarnaast is gebruik gemaakt van de communicatiemiddelen van het NASB (de NASB nieuwsbrief, relatiedagen). Hierdoor zijn diverse aanvragen binnengekomen voor het opzetten van projecten.
- De (pedagogische) kwaliteiten van de judoleraren: De (door de JBN opgeleide en gekwalificeerde) judoleraren hebben een goede pedagogische basis, waardoor zij geschikt zijn om in het onderwijs les te geven. Uit evaluaties blijkt ook dat de directies van scholen en groepsleerkrachten erg tevreden en enthousiast zijn over de kwaliteit van de judoleraren.
- De organisatie binnen de JBN: De JBN heeft drie verenigingsadviseurs, waarvan één ook projectleider is van het NASB project. De verenigingsadviseurs zijn het eerste aanspreekpunt voor de clubs, provincies en gemeenten in hun regio. Zij weten welke

projecten er draaien in hun regio en ondersteunen clubs en gemeenten bij het organiseren van een “Judo op school” project. De verenigingsadviseurs komen één keer per week bijeen. De lijnen zijn kort zowel met de clubs als met elkaar. Er kan van elkaar geleerd worden en op deze manier wordt de organisatie versterkt.

De belangrijkste belemmerende factoren die genoemd zijn:

De JBN heeft tijdens de implementatiefase geen echte belemmerende factoren gekend. Wel heeft zij van de implementatiefase geleerd en op basis van de ervaringen opgedaan in de implementatiefase zou zij in de toekomst dingen anders aanpakken. Zo zou de bond bijvoorbeeld graag wat meer contact hebben met deelnemende onderwijsinstellingen en met hen meer in de diepte willen evalueren (op dit moment wordt er wel gevraagd naar de ervaringen van de onderwijsinstellingen met het project, maar deze evaluatie is beperkt). Daarnaast heeft de JBN geleerd dat het belangrijk is om met samenwerkende partijen van te voren goed de rolverdeling vast te leggen om te voorkomen dat er te veel werk bij de bond komt te liggen. Wat betreft het verloop van de implementatieperiode merkt de JBN nog wel op dat de eigen clubs in het begin van de projectperiode een afwachtende houding aannamen. Gaandeweg het project veranderde deze houding en werden de clubs steeds enthousiaster. Eenzelfde beeld was te zien bij de professionele trainers (ZZP'ers). Er meldden zich steeds meer ZZP'ers die projecten wilden draaien, al dan niet namens een lokale club die geen judoleraar overdag ter beschikking had.

1.3.3 Deelnemers aan het sportproject

Werving van deelnemers

Deelnemers zijn vindbaar in het onderwijs (“Judo op school”). Scholen werden vaak geworven via gemeenten (o.a. met behulp van de combinatiefunctionaris), maar dikwijls namen onderwijsinstellingen zelf al contact op met de lokale clubs en/of met de verenigingsadviseurs van de JBN. Daarnaast heeft de JBN de clubs gestimuleerd om op lokaal niveau, al dan niet structureel, scholen te benaderen en projecten uit te voeren. Bovendien heeft zij met verschillende partijen samengewerkt, zoals (de teams van) Schooljudo.nl en Move A-Head, Special Heroes en wat regionale instellingen (bijvoorbeeld “Iedereen Kan Sporten” in Limburg, Groot Goylant Hilversum (VMBO)), waardoor het onderwijs (de vindplaats van de doelgroep) via diverse invalshoeken is bereikt.

Beoogde doelgroep bereikt?

Ja, voornamelijk kinderen in de basisschoolleeftijd. Doordat de JBN naast het basis- onderwijs en voortgezet onderwijs ook projecten heeft uitgevoerd in het praktijk- onderwijs, speciaal onderwijs, en tijdens naschoolse activiteiten/buitenschoolse opvang, heeft de JBN veel verschillende doelgroepen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar bereikt.

Draagvlak bij de doelgroep

Het succes van het “Judo op school” project valt of staat met het enthousiasme en de betrokkenheid (met de doelgroep) van de judoleraar. Soms wordt er een breder draagvlak gecreëerd door ook al in de klas iets over het judo, jiu-jitsu of aikido te vertellen.

1.3.4 Tijdsplanning

Het project is volgens planning verlopen, met wat vertraging aan het begin. De JBN was erg blij met de verlenging van de implementatieperiode, omdat zij hierdoor nog heel veel projecten heeft kunnen uitvoeren.

1.3.5 Zijn de einddoelstellingen die in het projectplan zijn geformuleerd behaald?

- Aantal deelnemers: Er hebben in totaal 53.804 kinderen aan het “Judo op school” programma deelgenomen. De einddoelstelling van 10.000 deelnemers is gehaald. Er hebben ruim vijf maal zoveel deelnemers meegedaan als vooraf beoogd.
- Doorstroom naar de georganiseerde sport: Van de 53.804 deelnemers zijn 3.545 (6,6%) lid geworden van de bond. Hierbij wordt opgemerkt dat de judoclubs niet altijd (direct) hun leden opgeven bij de bond. De JBN stelt dat er meerdere kinderen lid zijn geworden van een lokale judoclub, als gevolg van deelname aan één van de NASB judoprojecten. Daarnaast worden regelmatig kinderen lid van een andere judoclub dan de uitvoerende “Judo op school” club. Deze doorstroom is lastig te meten en niet meegenomen in de totaalstelling. Het genoemde aantal nieuwe leden is dus een onderschatting van het daadwerkelijke aantal deelnemers dat lid is geworden van een club. Niettemin is de einddoelstelling van 500 nieuwe leden (of 5% doorstroom) gehaald en ruim overtroffen.
- Bereik: Er zijn in totaal 213 “Judo op school” projecten uitgevoerd binnen 173 gemeenten, waarvan 113 unieke gemeenten. Er zijn twee pakketten beschikbaar binnen het NASB. In sommige gemeenten zijn meerdere projecten ingebracht. Van de unieke gemeenten zijn er 14 NASB-Impuls-gemeenten uit de eerste tranche, en 19 uit de tweede tranche. Verder hebben er 474 onderwijsinstellingen deelgenomen: 19 voortgezet onderwijsinstellingen, 392 basisonderwijsinstellingen, 44 speciaal onderwijsinstellingen, 2 praktijkonderwijsinstellingen en 16 projecten zijn uitgevoerd tijdens naschoolse activiteiten/buitenschoolse opvang. De meeste onderwijsinstellingen zijn eenmaal bezocht, maar een paar onderwijsinstellingen zijn twee opeenvolgende jaren bezocht. Er kunnen doublures tussen zitten maar dit aantal is niet zo groot. Tenslotte zijn er 2.228 lesgroepen (een lesgroep is de groep zoals deze bij de judoleraar op de mat stond) bereikt. De JBN had vooraf geen doelstellingen opgesteld over het aantal projecten, gemeenten, onderwijsinstellingen en lesgroepen. Gezien de grote aantallen projecten, deelnemende gemeenten, onderwijsinstellingen en lesgroepen kan gesteld worden dat het “Judo op school” project een groot bereik heeft gehad.
- Het aantal deelnemende judoclubs: In totaal hebben 195 judoclubs, waarvan 126 unieke judoclubs (sommige clubs hebben namelijk meerdere projecten uitgevoerd) de judolessen verzorgd. De einddoelstelling van 96 deelnemende judoclubs is dus ruim gehaald.
- Het activeren van in totaal 675 kinderen (225 inactief > semi-actief, 450 semi-actief > normactief): Op basis van de resultaten uit de proces- en effectevaluatie blijkt dat in totaal 2.152 kinderen zijn geactiveerd, waardoor de doelstelling is gehaald.

Het “Judo op school” project is erg succesvol geweest. Alle einddoelstellingen zijn behaald en ruim overtroffen. Daarnaast heeft het project andere positieve resultaten opgeleverd: Er is een breed netwerk opgebouwd met onderwijsinstellingen, combinatiefunctionarissen, gemeenten, provinciale sportraden en andere organisaties. Veel onderwijsinstellingen zijn judoactief geworden, veel judoclubs zijn schoolactief geworden en gemeenten zijn judo minded geworden. Er is veel enthousiasme voor het project bij deze partijen. Er zijn zelfs marktpartijen (o.a. judoleraren) die hun boterham kunnen verdienen met het project. Dit alles biedt op de lange termijn veel kansen voor het judo in relatie tot

het onderwijs. Op dit moment zijn er 29 gemeenten/judoclubs die doorgaan met het verzorgen van judolessen op school en waar het judo een meer structureel karakter krijgt. Er is een aantal combinatiefunctionarissen dat judolessen blijft geven en twee judoleraren zijn in dienst genomen binnen het onderwijs. Verder zijn er zes gemeenten die zelf materialen (judopakken, matten) voor het judo hebben aangeschaft. Door de implementatiefase is er dus een goede basis gelegd voor het “Judo op school” voor de toekomst.

1.3.6 Ontwikkelde producten tijdens implementatiefase NASB, setting sport

Tijdens de implementatieperiode zijn o.a. de volgende materialen (door)ontwikkeld:

- Handboek Schoolsport voor judoclubs (met hierin een antwoord op de vragen: hoe een schoolsport op te zetten, waaraan te denken, etc.)
- Handleiding NASB voor judoclubs (met hierin de criteria, de vergoedingen, uitleg van het project, etc.)
- Kennismakingsmap judo voor judoclubs/docenten op school (met hierin lesvoorbeelden)
- DVD Kennismaken met judo voor judoclubs/docenten op school (met hierop lesvoorbeelden)
- Plakatoeages (de kinderen krijgen dit na afloop van de laatste judoles)
- Aanhangwagens met judomatten
- Kratten met judopakken
- De website digidojo

1.3.7 Samenwerking met en betrokkenheid van sportverenigingen (indien van toepassing)

De samenwerking met de judoclubs verliep heel erg goed. In het begin namen de judoclubs een afwachtende houding aan en moesten ze wennen aan het project. In de loop van de implementatieperiode veranderde deze houding en werden de judoclubs steeds enthousiaster. De JBN had wel van een paar judoleraren/judoclubs teruggekoppeld gekregen dat ze wat meer feedback zouden willen hebben (doen ze het goed?). Door de grootschaligheid van het project was het voor de JBN echter niet mogelijk om op elke locatie te komen kijken. Wel heeft de JBN bij de grotere stadsprojecten clubs gestimuleerd om samen te werken. De clubs zaten bij de organisatie van zo'n project ook gezamenlijk om tafel. Hierdoor werd er meer draagvlak voor het gehele project gecreëerd.

Implementatie

De implementatie is bij de clubs goed verlopen. Als er problemen waren dan losten de judoclubs dit veelal zelf op. Daarnaast is de organisatie en uitvoer van een project redelijk eenvoudig en laagdrempelig (de materialen zijn er, de kinderen zijn er, de coördinatie ligt meestal bij een gemeente), waardoor het voor judoclubs ook niet moeilijk was om het uit te voeren.

Beschikken sportverenigingen over voldoende middelen?

Ja, de judoclubs beschikten over voldoende middelen. Door de vele aanvragen had de JBN zelf op een gegeven moment niet meer voldoende uitleenmaterialen (judomatten, judopakken) ter beschikking. Door alles goed te plannen is het haar wel gelukt om alle projecten te kunnen voorzien van materialen. Een interessante ontwikkeling is dat een aantal judoclubs een cofinanciering is aangegaan in de projecten (een project werd dan

bijvoorbeeld gezamenlijk gefinancierd door de JBN, het onderwijs en een judoclub). Deze judoclubs zagen in wat het project hen kon opleveren, namelijk nieuwe leden en maatschappelijke meerwaarde, en waren daardoor ook bereid om te investeren in het project. Deze ontwikkeling is erg belangrijk voor het kunnen blijven uitvoeren van de “Judo op school” projecten in de toekomst.

1.3.8 Samenwerking met andere partijen

De belangrijkste partijen waarmee in het kader van het sportproject is samengewerkt zijn:

- Gemeenten: De JBN heeft met 28 gemeenten en 12 combinatiefunctionarissen intensief samengewerkt. Gemeenten fungeerden als opdrachtgever en cofinancier. Bovendien coördineerden zij een groot deel van de projecten (al dan niet via een combinatiefunctionaris).
- Provinciale sportraden: Er is met acht provinciale sportraden samengewerkt. De samenwerking was erg gevarieerd en bestond uit het verzorgen van ingangen bij gemeenten, het doorgeven van adressen en het daadwerkelijk om tafel zitten en opzetten/coördineren van projecten.
- Onderwijs: Op de scholen zijn de judolessen gegeven.
- Schooljudo.nl: Schooljudo.nl is een programma van sportmarketingbureau 2Basics en zij zet het programma op commerciële basis uit. De inhoud (en uitvoering) van het programma heeft veel raakvlakken met “Judo op school” (er wordt gewerkt met lokale partners, de kinderen krijgen kennismakingslessen, er worden judopakken en judomatten geleverd, etc.). Schooljudo.nl is het pluspakket ten opzichte van wat de JBN aanbiedt, een kant-en-klaar programma voor de lesgroepen binnen het basisonderwijs. De JBN biedt met “Judo op school” een basispakket, waarbij de coördinatie bijvoorbeeld in handen ligt van een gemeente. De JBN heeft dan een bemiddelende rol en brengt partijen bij elkaar. Het Schooljudo.nl-team voert echter zelf de coördinatie over het project uit. De Schooljudo.nl-projecten zijn vaak grootschaliger (er zijn meerdere scholen/gemeenten betrokken). De krachten van “Judo op school” en Schooljudo.nl worden zoveel mogelijk gebundeld. Men heeft dan de keuze om het “Judo op School” pakket af te nemen of het Schooljudo.nl-pakket. In samenwerking met het team van Schooljudo.nl zijn binnen het NASB twee (grote) “Judo op school” projecten uitgevoerd. Daarnaast wordt vanuit het beleidskader Sport en Onderwijs samengewerkt met het team van Schooljudo.nl (buiten het NASB).
- Move A-Head: Dit is een educatief, sociaal vaardigheidsprogramma dat op scholen wordt aangeboden, onder andere gericht op de mentale (sociaal/emotionele ontwikkeling) en fysieke ontwikkeling van de leerlingen. Judo wordt hierbij ingezet als middel. In Rotterdam hebben diverse pilots gedraaid, waarbij het “Judo op school” project was gekoppeld aan Move A-Head. Verder zijn vanuit het beleidskader Sport en Onderwijs gezamenlijke communicatiemiddelen (een brochure) ontwikkeld.
- Special Heroes: Dit is een organisatie die de link legt tussen sport en het speciaal onderwijs. Zij brengt het sportaanbod naar het speciaal onderwijs. Door Special Heroes kunnen de leerlingen van een speciaal onderwijsinstelling kennismaken met verschillende sporten. Eerst krijgen zij kennismakingslessen binnen de school (tijdens lesuren), dan na schooltijd (naschools/buitenschools aanbod) en tenslotte is het de bedoeling dat de leerlingen gaan sporten bij een sportclub in de buurt. Als er vraag is naar judo dan neemt Special Heroes contact op met één van de verenigingsadviseurs van de JBN of met een judoclub die in de buurt van de onderwijsinstelling zit. Via Special Heroes probeert de JBN zelf ook (actief) het judo binnen het speciaal onderwijs te krijgen. Vanuit het NASB is geïnvesteerd in het continueren van “Judo op school” projecten die vanuit Special Heroes binnen het speciaal onderwijs zijn geïnitieerd.

- Nederlandse Sport Alliantie (NSA): “Judo op school” is ingebed in de Sportieve School van de Nederlandse Sport Alliantie. Op een aantal scholen zijn kennismakingslessen gegeven van verschillende sporten. “Judo op school” maakte onderdeel uit van het sportaanbod. De JBN had een programma beschikbaar gesteld, waarmee de groepsleerkracht of vakdocent zelf de judolessen kon geven op school (men wilde namelijk geen clubs erbij betrekken). Uiteindelijk hebben twee scholen hiermee gewerkt.

De samenwerkingsverbanden hebben bijgedragen tot een positief resultaat, met name op gebied van bekendheid van het project.

1.3.9 Uitgaven en inkomsten

Het beschikbare budget was € 396.750,- en dit bedrag is volledig uitgegeven. Er waren inkomsten van één gemeente. Samenvattend is het project binnen het budget uitgevoerd en zijn er geen opbrengsten.

De JBN vindt dat zij met relatief lage uitgaven en inspanningen (ten opzichte van andere grote projecten die zij heeft uitgevoerd) ontzettend veel heeft bereikt. Niet alleen qua aantallen deelnemers, maar ook wat betreft het opbouwen van netwerken, de ontstane samenwerkingsverbanden, het imago van de judosport bij onderwijsinstellingen, gemeenten en de kinderen/ouders. De JBN merkt nog wel op dat zij graag een grotere doorstroom had gezien, ondanks dat deze aantallen al “mooi” zijn (de gemiddelde doorstroom is 6,6%).

1.3.10 Vervolgactiviteiten

Judo, jiu-jitsu en/of aikidolessen bij JBN aangesloten clubs.

*1.3.11 Ondersteuning van NOC*NSF aan de sportbond voor uitvoering van het sportproject*

De JBN heeft de ondersteuning van NOC*NSF als prettig en laagdrempelig ervaren (ze wist wie ze moest bereiken en dit ging snel en gemakkelijk). De JBN vond de relatiedagen erg nuttig, niet alleen voor het “Judo op school” project, maar ook om te kijken hoe judo kan worden ingezet als middel binnen het “Judo met zorg”. Deze relatiedagen hebben geresulteerd in diverse aanvragen om projecten op te zetten. Verder vond de JBN het fijn dat zij gebruik kon maken van de landelijke communicatiemiddelen (van NOC*NSF), zoals de NASB nieuwsbrief, om het “Judo op school” project onder de aandacht te brengen. Wat betreft de bondenbijeekkomsten en workshops, deze heeft de JBN als nuttig ervaren (“als bond pik je er altijd wel dingen uit”). Over het algemeen is de JBN tevreden over de ondersteuning die NOC*NSF heeft geboden en zij heeft geen bepaalde ondersteuning gemist.

1.3.12 Continuïteit van het sportproject na beëindiging van de NASB subsidie

Er zijn 29 gemeenten/judoclubs die met “Judo op school” doorgaan na de implementatiefase. Bovendien is er een aantal combinatiefunctionarissen dat judolessen op scholen blijft geven. Hierdoor blijft het judo ook in deze gemeenten gewaarborgd. “Judo op school” en “Judo met zorg” zijn twee van de speerpunten in de komende beleidscyclus en zijn als zodanig opgenomen in het meerjarenbeleidsplan van de JBN. De JBN gaat middels verenigingsadvisering hiermee concreet aan de slag. Daarnaast bekijkt zij hoe zij via de samenwerking met provinciale sportraden het project kan continueren en hoe zij

clubs kan coachen op lokaal ondernemerschap (zodat deze bijvoorbeeld zelf projecten voor een deel financieren). Verder blijft de JBN samenwerken met (de organisatoren van) Schooljudo.nl en Move A-Head. Zij maakt van hun netwerken gebruik en beveelt deze programma's aan binnen het eigen netwerk. Er is door de JBN de werkgroep "Wat na Urban Judo?" opgericht en hierin worden ook de ervaringen vanuit het NASB meegenomen. Tenslotte heeft de JBN door alle projecten die zij heeft uitgevoerd veel materialen tot haar beschikking. Er zijn nu 13 aanhangwagens met judomatten en judopakken. Deze staan landelijk verspreid en geheel gratis ter beschikking voor de (bij de JBN aangesloten) lokale judoleraren en clubs.

Financiering

De JBN steekt zelf vooral menskracht in het continueren van het "Judo op school" en "Judo met zorg" (voor speciale doelgroepen bijvoorbeeld in de jeugdzorg). Deze projecten worden voornamelijk gefinancierd door lokale en provinciale overheden, onderwijsinstellingen, lokale verenigingen en vanuit subsidies.

Samenwerking met private partners

Er zijn geen kansen of plannen om met private partners samen te werken. Het "Judo op school" project is te klein voor partijen uit het bedrijfsleven. De JBN heeft in het verleden wel geprobeerd om samen te werken met private partners, maar hier is niets uit voort gekomen.

Continuering op lokaal niveau

De judoclubs/judoleraren kunnen geheel gratis materialen (een aanhangwagen met judomatten en judopakken) lenen van de JBN. Ze hoeven alleen tijd en mankracht in het project te steken. Een "Judo op school" project levert een judoclub, naast een goede naam, nieuwe leden op (en dus inkomsten). Een project hoeft niet veel te kosten (alleen de judoleraar moet betaald worden). Een project kan gefinancierd worden door een onderwijsinstelling, gemeente, vanuit lokale subsidies, door de judoclub zelf of vanuit een cofinanciering van de samenwerkende partijen. De JBN coacht de individuele judoleraren en judoclubs via de verenigingsadviseurs op lokaal ondernemerschap. In de Nederlandse Vereniging voor Jiu-jitsu en Judo Leerkrachten (NVJJL) zitten veel van deze lokale "ondernemers". Er is goed contact met de NVJJL en de JBN trekt veel met hen op in de organisatie van gezamenlijke projecten en activiteiten.

1.4 Effectevaluatie

1.4.1 Judo op school deelnemers

Het is niet bekend hoeveel deelnemers door de sportbond zijn benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. In totaal hebben 491 mensen gereageerd op de baseline meting, waarvan respectievelijk 29% en 20% reageerde na zes weken en zes maanden.

Tabel 1: Respons

	Aantal (N)
Benaderd	?
Baseline meting	491
Nameting 1 (na 6 weken)	143
Nameting 2 (na 6 maanden)	98

In tabel 2 staan de kenmerken van alle deelnemers op baseline weergegeven (n=491). Ongeveer de helft van de deelnemers waren jongens, de gemiddelde leeftijd was 10 jaar en de gemiddelde Body Mass Index (BMI) 17. Iets meer dan de helft voldeed bij aanvang van het sportproject aan de NNGB, 30% voldeed aan de Fitnorm en 65% voldeed aan de Combinorm. Zeven procent van de deelnemers was inactief en 28% semi-actief bij aanvang. Verder gaf 85% van de respondenten aan te sporten en was 81% lid van een sportvereniging of sportbond.

Wanneer de kenmerken zoals gemeten op baseline bij deelnemers na zes maanden worden vergeleken met de totale groep die op baseline heeft gereageerd, blijkt dat deze groepen vergelijkbaar zijn, met uitzondering van de leeftijd, het percentage deelnemers dat voldoet aan de Fitnorm en BMI. De groep die na zes maanden reageerde is gemiddeld twee jaar jonger vergeleken met de oorspronkelijke groep, voldoet minder vaak aan de Fitnorm en heeft een lagere BMI.

Tabel 2: Kenmerken deelnemers op baseline

	Baseline alle deelnemers	Baseline deelnemers na 6 maanden
Aantal (N)	491	98
Geslacht (%)		
Jongen	51	48
Meisje	49	52
Leeftijd (jaren)		
Gemiddelde \pm SD	10 \pm 2	8 \pm 1*
Min-max	6-12	6-11
Voldoen aan beweegnormen (%)		
NNGB	58	52
Fitnorm	30	21*
Combinorm	65	58
Inactief	7	7
Semi-actief	28	35
Body Mass Index (BMI) (kg/m²)		
Gemiddelde \pm SD	17 \pm 3	16 \pm 2*
Min-max	11-28	11-22
Sporten vóór deelname? (%)		
Ja	85	78
Nee, maar in het verleden wel	12	14
Nee, nooit actief gesport	4	7
Indien in het verleden wel gesport, hoe lang is dat geleden? (jaren)		
Aantal (N)	55	14
Gemiddelde \pm SD	1.4 \pm 1.1	0.9 \pm 0.7
Min-max	0.1-4.0	0.1-2.0
Lid van een sportvereniging/sportbond? (%)		
Ja, van 1 of meerdere sportverenigingen/sportbonden	81	74
Nee	19	26

* Significant ($p < 0.05$) verschil tussen deelnemers die wel en niet in het onderzoek hebben gecontinueerd.

Na zes weken is aan de deelnemers een aantal extra kenmerken gevraagd. Hieruit blijkt dat 20% van de deelnemers van allochtone afkomst was. Tevens blijkt dat 8% van de deelnemers een chronische ziekte of aandoening had, waarbij ongeveer de helft van de deelnemers aangaf astma, COPD of CARA te hebben. Tweederde van de ziekten en aandoeningen viel in de categorie “anders”.

Tabel 3: Opleiding, etniciteit en chronische ziekten of aandoeningen (n=143)

	Na 6 weken
Zit je op de basisschool? (%)	
Ja	99
Nee	1
Etniciteit (%)	
Autochtoon	80
Westers allochtoon	6
Niet-westers allochtoon	14
Chronische ziekten of aandoeningen? (%)	
Ja	8
Nee	85
Weet ik niet	7
Indien ja chronische ziekten of aandoeningen, welke chronische ziekten of aandoeningen? (%)	
Aantal (N)	11
Suikerziekte	0
Hart- en vaatziekten	0
Astma, COPD of CARA	45
Reumatische aandoening	0
Anders	64

1.4.2 Kennismaking met Judo op school en redenen voor deelname

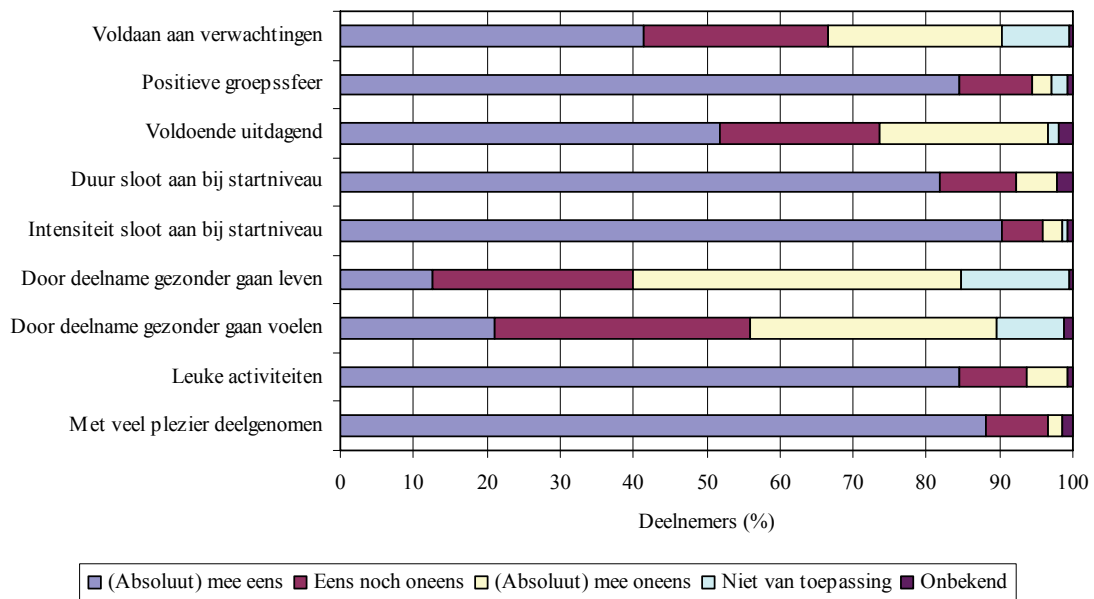
Vrijwel alle kinderen (87%) hebben via school kennisgemaakt met “Judo op school”. Andere manieren die aangegeven werden waren via familieleden of vrienden (9%) en via een kennismakingsles (8%).

De belangrijkste redenen die werden aangegeven om deel te nemen aan “Judo op school” waren om kennis te maken met de sport (61%), voor de gezelligheid/plezier (44%) en dat het van school moest of door school werd georganiseerd (35%).

1.4.3 Mening deelnemers over Judo op school

Na zes weken is aan de deelnemers gevraagd wat hun mening was ten aanzien van het project “Judo op school”. Over het algemeen waren ze positief over het project, zoals in figuur 1 is weergegeven. De intensiteit sloot ook goed aan bij het niveau van de deelnemers. Een minderheid gaf aan dat deelname heeft bijgedragen aan het gezonder voelen of leven.

Figuur 1: Mening deelnemers over Judo op school (n=143)

Ongeveer 95% deelnemers gaf aan tevreden te zijn met de organisatie en trainers, 69% gaf aan tevreden te zijn met de organiserende vereniging. Gemiddeld werd “Judo op school” beoordeeld met een rapportcijfer 8,2 (s.d. 1,3) op een schaal van 1 tot 10.

1.4.4 Redenen om wel of niet te blijven judoën

Van de 95 deelnemers gaf 13% na zes maanden aan nog steeds te judoën. De voornaamste redenen die werden genoemd om de sport te continueren waren het verbeteren van de gezondheid (67%), voor de gezelligheid/plezier (58%) en deze sport beter onder de knie krijgen (42%).

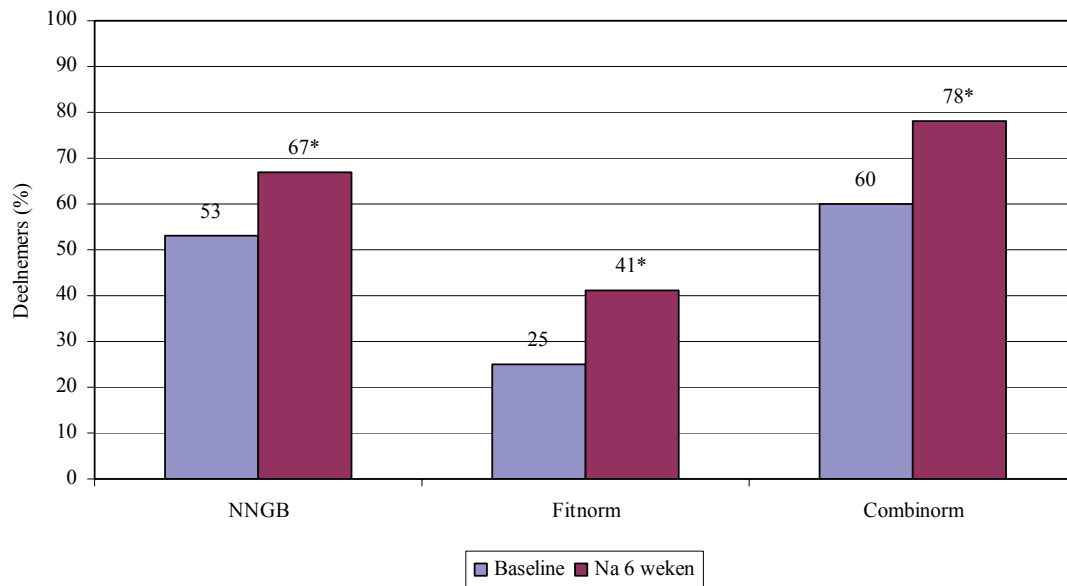
De belangrijkste redenen waarom deelnemers gestopt zijn met judo (n=78) waren dat ze niet enthousiast waren over de sport (45%), dat ze al op andere sporten zaten (45%) en dat de sportactiviteit niet goed aansloot bij hun mogelijkheden (45%).

1.4.5 Effecten van Judo op school op het beweeggedrag

Effecten op het beweeggedrag na zes weken

Na zes weken is er een significante toename van het percentage deelnemers dat voldoet aan de NNGB (53% vs. 67%, $p=0.008$), Fitnorm (25% vs. 41%, $p=0.0006$) en Combinorm (60% vs. 78%, $p=0.0003$) (zie figuur 2). Er is tevens een significante afname van het percentage semi-actieven (35% vs. 20%, $p=0.002$). Het percentage inactieven is in deze periode, met respectievelijk 5% en 2%, redelijk stabiel gebleven.

Figuur 2: Percentage deelnemers aan Judo op school dat voldoet aan de NNGB, Fitnorm en Combinorm, op baseline en na 6 weken (n=143)

* Significante ($p < 0.05$) verandering in het percentage deelnemers dat voldoet aan de beweegnorm ten opzichte van baseline.

Voor wat betreft het aantal minuten dat wordt besteed aan bewegen komt een vergelijkbaar beeld naar voren. Na zes weken is het aantal minuten besteed aan zowel matig intensieve activiteiten (751 ± 682 min/week vs. 923 ± 770 min/week, $p=0.02$) als zwaar intensieve activiteiten (138 ± 173 min/week vs. 176 ± 171 min/week, $p=0.02$) significant gestegen. Op korte termijn (na zes weken) lijkt deelname aan “Judo op school” dus een positief effect te hebben op het beweeggedrag van deelnemers. De totale tijd besteed aan bewegen is niet significant veranderd na zes weken.

Tabel 4: Judo op school groep: Bewegen per intensiteitscategorie en de totale tijd besteed aan bewegen, op baseline en na 6 weken (n=143)

	Baseline	Na 6 weken	P-waarde
Bewegen per intensiteitscategorie, gemiddelde \pm SD (min/week)			
Licht intensieve activiteiten	448 \pm 312	401 \pm 286	0.13
Matig intensieve activiteiten	751 \pm 682	923 \pm 770	0.02*
Zwaar intensieve activiteiten	138 \pm 173	176 \pm 171	0.02*
Totale tijd besteed aan bewegen, gemiddelde \pm SD (min/week)	1337 \pm 857	1501 \pm 955	0.07

* Significante ($p < 0.05$) verandering in het aantal minuten dat per week wordt besteed aan bewegen ten opzichte van baseline.

Effecten op het beweeggedrag na zes maanden

In tegenstelling tot de resultaten na zes weken, blijkt er na zes maanden geen significant verschil te zijn in het percentage deelnemers dat voldoet aan de NNGB (van 52% naar 51%) en de Combinorm (van 58% naar 62%), zoals in tabel 6 wordt weergegeven. Het percentage deelnemers dat voldoet aan de Fitnorm steeg wel significant van 21% naar 33% ($p=0.02$). Het aantal inactieven (7% vs. 4%) en semi-actieven (35% vs. 34%) blijft redelijk stabiel.

Er zijn geen significante veranderingen in de tijd die deelnemers besteden aan activiteiten (zie tabel 5).

Tabel 5: Judo op school groep: Bewegen per intensiteitscategorie en de totale tijd besteed aan bewegen, op baseline en na 6 maanden (n=98)

	Baseline	Na 6 maanden	P-waarde
Bewegen per intensiteitscategorie, gemiddelde \pm SD (min/week)			
Licht intensieve activiteiten	446 \pm 320	431 \pm 285	0.70
Matig intensieve activiteiten	697 \pm 631	864 \pm 897	0.06
Zwaar intensieve activiteiten	118 \pm 172	136 \pm 203	0.32
Totale tijd besteed aan bewegen, gemiddelde \pm SD (min/week)	1261 \pm 784	1430 \pm 1053	0.12

Veranderingen in het beweeggedrag: Vergelijking met de controle groep

De kenmerken en resultaten van de “Judo op school” groep op baseline en na zes maanden zijn vergeleken met een controle groep. Aangezien de metingen bij de controle groep op een aantal cruciale punten (ander meetinstrument, twee losse metingen bij verschillende populaties) verschillen van de metingen van de “Judo op school” groep worden deze gegevens alleen ter indicatie gebruikt. Beide groepen zijn goed vergelijkbaar wat betreft leeftijd en geslacht. Op baseline voldoet een hoger percentage van de “Judo op school” groep aan de NNGB en Combinorm, terwijl een lager percentage aan de Fitnorm voldoet. Ook na zes maanden blijft ditzelfde beeld bestaan. Aangezien de controle groep tijdens de zes maanden van het onderzoek een significante ($p<0.001$) toename laat zien van het percentage kinderen dat aan de beweegnormen voldoet kan de stijging in het percentage kinderen dat voldoet aan de Fitnorm binnen de “Judo op school” groep niet verklaard worden door deelname aan “Judo op school”. Het lijkt dat “Judo op school” geen effecten heeft op het beweeggedrag van de kinderen (zie tabel 6).

Tabel 6: Kenmerken Judo op school groep en controle groep, op baseline en na 6 maanden

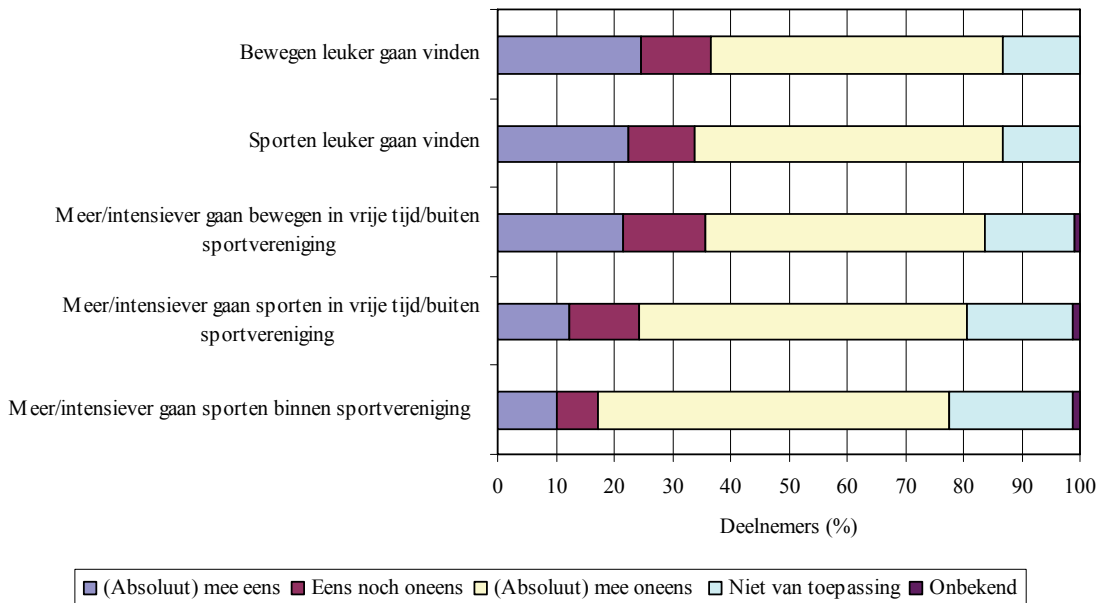
	Judo op school groep	Controle groep
Aantal (N)		
Baseline	98	508
Na 6 maanden	98	531
Geslacht (%)		
<i>Baseline</i>		
Jongen	48	49
Meisje	52	51
<i>Na 6 maanden</i>		
Jongen	48	59
Meisje	52	41
Leeftijd (jaren)		
<i>Baseline</i>		
Gemiddelde \pm SD	8 \pm 1	9 \pm 2
Min-max	6-11	5-12
Voldoen aan NNGB (%)		
Baseline	52	21
Na 6 maanden	51	31 [~]
Voldoen aan Fitnorm (%)		
Baseline	21	34
Na 6 maanden	33 [~]	45 [~]
Voldoen aan Combinorm (%)		
Baseline	58	46
Na 6 maanden	62	59 [~]

[~] Significante ($p < 0.05$) verandering binnen de groep (vergelijking 6 maanden-baseline).

1.4.6 Mening deelnemers over veranderingen in sport- en beweeggedrag

Na zes maanden is aan de deelnemers gevraagd wat hun mening was over veranderingen in hun sport- en beweeggedrag door deelname aan “Judo op school”. Het bleek dat het merendeel van de deelnemers van mening was dat deelname aan “Judo op school” niet heeft geleid tot veranderingen in het beweeggedrag (zie figuur 3).

Figuur 3: Mening deelnemers over veranderingen in sport- en beweggedrag na 6 maanden (n=98)

1.4.7 Doorstroom naar de georganiseerde sport

Wat betreft de doorstroom naar de georganiseerde sport, bleek dat 74% van de kinderen op baseline lid was van een sportvereniging/sportbond. Na zes maanden was dit percentage significant ($p=0.02$) gestegen naar 85%. Vergeleken met de controle groep bleek in de “Judo op school” groep na zes maanden een groter percentage lid te zijn van een sportvereniging/sportbond (85% ten opzichte van 76%), terwijl dit op baseline vergelijkbaar was (zie tabel 7).

Tabel 7: Het percentage deelnemers dat lid is van 1 of meerdere sportverenigingen/sportbonden, op baseline en na 6 maanden: Judo op school groep en controle groep

	Judo op school groep	Controle groep
Aantal (N)		
Baseline	94	113
Na 6 maanden	94	136
Ja, lid van 1 of meerdere sportverenigingen/sportbonden (%)		
Baseline	74	71
Na 6 maanden	85~	76

~ Significante ($p<0.05$) verandering binnen de groep (vergelijking 6 maanden-baseline).

1.5 Conclusies

Op basis van de proces- en effectevaluatie kan een aantal conclusies getrokken worden. Allereerst is “Judo op school” de afgelopen jaren een succesvol project geweest. Alle

doelstellingen die in het kader van de implementatiefase van het NASB, setting sport zijn opgesteld zijn gehaald, waarbij opgemerkt dient te worden dat ze ruim overtroffen zijn. Voor de Judo Bond Nederland heeft het project ook veel opgeleverd, naast de opgestelde doelstellingen. Zo is er een breed netwerk opgebouwd met onderwijsinstellingen, gemeenten en andere organisaties en is er veel enthousiasme over het project wat de relatie tussen judo en onderwijs op de langere termijn faciliteert.

Wat betreft de effecten van “Judo op school” op het beweeggedrag van deelnemers blijkt dat er een significante stijging was van het percentage deelnemers dat na zes maanden voldeed aan de Fitnorm. Op de andere normen werden geen significante veranderingen gevonden. Het bleek echter ook dat de controle groep na zes maanden een significante stijging vertoonde in het percentage kinderen dat aan de beweegnormen voldeed. Op basis van deze resultaten lijkt deelname aan “Judo op school” dus geen effectieve bijdrage te leveren aan het verbeteren van het beweeggedrag. De gevonden stijging in het percentage kinderen dat voldeed aan de Fitnorm kan verklaard worden door mogelijke seizoenseffecten die op kunnen treden als er een periode van een half jaar (en niet een heel jaar) tussen de metingen zit.

Aangezien “Judo op school” aan alle kinderen van een deelnemende school of klas wordt aangeboden is het overigens de vraag in hoeverre effecten op het beweeggedrag verwacht kunnen worden, omdat er op deze manier ook een grote groep actieve kinderen bij het project betrokken wordt. Per klas of school zal een klein percentage kinderen na “Judo op school” doorgaan met judo. Een groot deel van de kinderen in deze leeftijdsgroep beoefent immers reeds een sport. Gezien de grote hoeveelheden kinderen die met “Judo op school” zijn bereikt kan een klein percentage overigens nog steeds leiden tot een behoorlijk grote groep kinderen die geactiveerd wordt door “Judo op school”.